

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΤΟΥ Δ.Σ.

Η περίοδος 1981 - 1983 / Σάββας Κονταράτος

Η ιδέα ίδρυσης ενός φορέα που να συσπειρώνει τους Έλληνες πολεοδόμους και χωροτάκτες είναι αρκετά παλαιά. Την πρωτάκουσα το 1960 από τον μακαρίτη Προκόπη Βασιλειάδη, προϊστάμενό μου τότε στο Τμήμα Πολεοδομικών Μελετών της Υπηρεσίας Οικισμού του Υπουργείου Δημοσίων Έργων. Είχα προσληφθεί στην υπηρεσία εκείνη τέσσερα χρόνια πριν, αμέσως μετά την αποφοίτησή μου από το Ε.Μ.Π., για την ανοικοδόμηση της σεισμόπληκτης Σαντορίνης. Έπετα από την τρίχρονη παραμονή μου στο νησί, στην οποία οφείλω και τη μύησή μου στην πολεοδομική πρακτική, συνέχισα την υπαλληλική μου θητεία στο κέντρο, μέχρις ότου εξαναγκάστηκα σε παραίτηση. Ο Βασιλειάδης

προσπάθησε τότε να με πείσει να παραμείνω και να εξακολουθήσω να ασχολούμαι με την πολεοδομία, ώστε να γίνω μέλος και ενός Ινστιτούτου Πολεοδομίας του οποίου την ίδρυση σκόπευε να προωθήσει.

Αν και τελικά αποχώρησα από την Υπηρεσία Οικισμού, το ενδιαφέρον μου για την πολεοδομία και τη χωροταξία παρέμεινε έντονο, καθώς ενισχυόταν από το γενικότερο κλίμα. Υπενθυμίζω ότι το 1961 ήταν το έτος διεξαγωγής του Α΄ Πανελληνίου Αρχιτεκτονικού Συνεδρίου που είχε οργανώσει ο ΣΑΔΑΣ με θέμα «Πολεοδομία - Εθνικό Πρόβλημα», αλλά και ίδρυσης του ΚΕ.Π.Ε., ενώ είχε προηγηθεί η σύσταση των Υπηρεσιών Περιφερειακής Ανάπτυξης στο Υπουργείο Συντονισμού. Ακολούθησαν η ίδρυση του Σπουδαστηρίου Πολεοδομικών Ερευνών στη Σχολή Αρχιτεκτόνων, η σύσταση στην Υπηρεσία Οικισμού ειδικής διεύθυνσης για το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας (με διευθυντή τον Βασιλειάδη) και η διεξαγωγή του Ε΄ Πανελληνίου Αρχιτεκτονικού Συνεδρίου για τα προβλήματα της μεζονος περιοχής των Αθηνών. Παράλληλα, άρχισαν οι αναθέσεις πολεοδομικών και χωροταξικών μελετών σε ιδιωτικά γραφεία, οι οποίες συνεχίστηκαν και επί δικτατορίας. Οι μελέτες εκείνες μπορεί να μην ευτύχησαν να εφαρμοστούν, αλλά συνέβαλαν σημαντικά στη δημιουργία ενός εξειδικευμένου μελετητικού δυναμικού. Ωστόσο, οι πολιτικές συνθήκες μετά το απριλιανό πραξικόπημα δεν επέτρεπαν ούτε καν σκέψεις για ίδρυση αντίστοιχου συλλογικού φορέα.

Με τη μεταπολίτευση, μέσα σ' ένα κλίμα έντονων προβληματισμών, η πολεοδομία και η χωροταξία επανήλθαν στην επικαιρότητα. Το θεσμικό πλαίσιο που δημιούργησαν η συνταγματική αναθεώρηση του 1975 για θέματα οικισμού και περιβάλλοντος (άρθρα 17, 21 και 24), και ο Νόμος 360/76 - επιτεύγματα του τότε υφυπουργού οικισμού αρχιτέκτονα Κυπριανού Μπίρη - άνοιξαν ευίωνες οπσοδήποτε προοπτικές για την εφαρμογή μιας ενεργότερης χωροταξικής και πολεοδομικής πρακτικής. Οι πρωτοβουλίες λίγο αργότερα του τότε Υφυπουργού Στέφανου Μάνου, ο Νόμος 947/79 «περί οικιστικών περιοχών» και η ανάθεση της εκπόνησης μελετών για τα εννέα διαμερίσματα της Αττικής σε ισάριθμα μελετητικά γραφεία, επέτειναν την αισιοδοξία. Έχοντας αναλάβει εκ μέρους του τότε γραφείου μου την ευθύνη για ένα από αυτά τα διαμερίσματα, θυμάμαι με συγκίνηση το πνεύμα συνεργασίας που επικράτησε μεταξύ των εννέα μελετητικών ομάδων και τις γόνιμες συζητήσεις που είχαμε, προσπαθώντας με επιστημονική ευσυνειδησία και κοινωνική ευαισθησία να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα της πρωτεύουσάς μας. Και πάλι τα προβλήματα μπορεί να μη λύθηκαν στην πράξη, αλλά το εγχείρημα έδρασε ως καταλύτης για την ανάδειξη των πολεοδομικών-χωροταξικών ως υπολογίσιμης δύναμης στη δημόσια ζωή. Και όταν, με την κυβερνητική αλλαγή του 1981 ως αρμόδιος υπουργός επελέγη ένας πολεοδόμος-χωροτάκτης, ο αείμνηστος Αντώνης Τρίτσης, όλοι οι συνάδελφοί του, ανεξάρτητα από πολιτικές τοποθετήσεις, θεωρήσαμε το γεγονός σαν μία ακόμη κατάκτηση του κλάδου. Πολύ γρήγορα εξάλλου ο συνάδελφος υπουργός αποφάσισε να προωθήσει την περίφημη Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης, για την οποία κινητοποιήθηκε ένας πρωτοφανής αριθμός αρχιτεκτόνων-πολεοδόμων και άλλων ειδικών.

Τότε είχαν ήδη αρχίσει, απ' όσο θυμάμαι, οι ζυμώσεις για την ίδρυση ενός συλλόγου που θα εκπροσωπούσε τους έλληνες πολεοδόμους και χωροτάκτες. Αν και δεν έλειψαν ορισμένες αντιδράσεις, κυρίως από συναδέλφους που θεωρούσαν ότι ο ΣΑΔΑΣ με τις ομολογουμένως αξιόπαινες πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις του κάλυπτε επαρκώς τα ζητήματα του δομημένου περιβάλλοντος σε όλες του τις κλίμακες, οι ζυμώσεις κατέληξαν τελικά στην απόφαση ίδρυσης και ενός πιο εξειδικευμένου φορέα. Μέλη του θα μπορούσαν να γίνουν όσοι είχαν πραγματοποιήσει ειδικές σπουδές στο εξωτερικό, αλλά και όσοι, είτε ως ιδιώτες μελετητές είτε ως εργαζόμενοι σε δημόσιους φορείς, είχαν αποκτήσει επαρκή εμπειρία στον χειρισμό πολεοδομικών και χωροταξικών θεμάτων. Όταν ο ΣΕΠΟΧ συστάθηκε και απέκτησε το καταστατικό του, οι συνάδελφοι που αποτέλεσαν τα ιδρυτικά του μέλη, μου έκαμαν την τιμή να με επιλέξουν ως πρόεδρο του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου.

Ο ΣΕΠΟΧ γιορτάζει τώρα τα είκοσι πέντε χρόνια από την ίδρυσή του. Προσωπικά, έχοντας εγκαταλείψει εδώ και πολύ καιρό κάθε συναφή επαγγελματική ενασχόληση, ελάχιστα είμαι ενήμερος για τη δραστηριότητα που έχει αναπτύξει. Θεωρώ ωστόσο την ύπαρξή του περισσότερο από ποτέ αναγκαία, καθώς, όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και διεθνώς, επικρατούν συνθήκες που τείνουν να απαξιώσουν την πολεοδομία ως δήθεν αχρείαστη. Γι' αυτό και εύχομαι από καρδιάς στους άξιους συναδέλφους που δραστηριοποιούνται στους κόλπους του ΣΕΠΟΧ κάθε επιτυχία στις προσπάθειές τους. Εύχομαι επίσης όσο γίνεται περισσότεροι από αυτούς να έχουν τη χαρά να γιορτάσουν και τα πενήντάχρονά του.

Η περίοδος 1983 - 1985 / Παύλος Κ. Λουκάκης

Η περίοδος 1983 - 1985, κατά την οποία είχα την τιμή να εκλεγώ Μέλος του Δ.Σ. και στην συνέχεια Πρόεδρος του ΣΕΠΟΧ, θα πρέπει να θεωρηθεί ως τμήμα μιας χρονικής περιόδου, εκείνης από το 1975 - 1986, όπου θεσπίστηκαν σημαντικές συνταγματικές και νομοθετικές ρυθμίσεις για τον Χωροταξικό και Πολεοδομικό Σχεδιασμό της χώρας όπως:

- Άρθρο 24 του νέου Συντάγματος 1975
- Το πακέτο των νόμων της περιόδου 1979 - 1980 (νόμος 947/79, 998/79, 880/79, 1332/79 (ΥΧΟΠ)).
- Ο 1337/83, ο 1515/86, ο 1560/85, 1665/86.
- Τα Π.Δ. για την οριοθέτηση των κάτω των 2000 κατοίκων οικισμών.

- Την ίδια περίοδο (1981) εντάσσεται η χώρα μας στην τότε ΕΟΚ σήμερα Ε.Ε.
- Την ίδια περίοδο αναδιαρθρώνεται ο καταστατικός χάρτης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Στο Τέλος της περιόδου, 1986 ψηφίστηκε ο ν. 1662/86 περί δημοκρατικού Προγραμματισμού και διοικητικής αποκέντρωσης.

Ως ΣΕΠΟΧ συμμετείχαμε ενεργά στα τότε δρώμενα ενώ, παράλληλα έπρεπε να υπερβούμε τις αντιδράσεις που υπήρχαν από τον ΣΑΔΑΣ και την αδιαφορία του ΤΕΕ για την ύπαρξή μας ως σύλλογος.

Ήταν μια περίοδος γεμάτη αισιοδοξία και ελπίδα για την εφαρμογή του Χωροταξικού και Πολεοδομικού Σχεδιασμού στην Χώρα μας, παρά τις αδυναμίες της Διοίκησης και τις αντιδράσεις «παραδοσιακών» θιγόμενων συμφερόντων.

Αναφέρονται εδώ η ΕΠΑ, οι προτάσεις χωροταξικής οργάνωσης, οι περιβαλλοντικές αναγνωρίσεις των νόμων από το ΥΧΟΠ, το Ρ.Σ.Α., το Ρ.Σ.Θ., «οι Ανοιχτές Πόλεις», οι οριοθετήσεις των αγροτικών οικισμών κ.α.

Πολλά προτάθηκαν, ελάχιστα εφαρμόστηκαν.

Η αισιοδοξία και η ελπίδα παραμένουν ακόμη... σήμερα όταν μετά από 20 χρόνια και πάλι προτάθηκαν πολλά και πάλι λίγα έγιναν κι ακόμη λιγότερα γίνονται.

Η περίοδος 1985 - 1987 / Χάρης Κοκκώσης

Η πρώτη περίοδος του Συλλόγου ήταν ιδιαίτερα δημιουργική καθώς συνέπεσε με θεσμικές αλλαγές στη χώρα που σηματοδότησαν μια περίοδο ενδυνάμωσης του ρόλου της πολεοδομίας-χωροταξίας στην εθνική πολιτική. Παράλληλα η περίοδος αυτή είχε και ένα ιδιαίτερο επιστημονικό ενδιαφέρον καθώς ξεκίνησαν σημαντικές πρωτοβουλίες στην ανώτατη εκπαίδευση (όπως π.χ. με την εδραίωση Τμήματος Πολεοδομίας-Χωροταξίας στο Παν. Θεσσαλίας, την εισαγωγή μαθημάτων πολεοδομίας-χωροταξίας στο Παν. Αιγαίου, κλπ.) δραστηριοποιήθηκε ο ΣΕΠΟΧ σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Κατά μια άποψη ήταν μια 'εφηβική' περίοδος με ιδεαλισμό, έντονη δουλειά και συμμετοχικότητα. Από τα πρώτα μελήματα του νέου Συλλόγου ήταν η απόκτηση 'στέγης' και ταυτότητας παράλληλα με θεσμικά-οργανωτικά θέματα όπως η κατοχύρωση του διεπιστημονικού χαρακτήρα του Συλλόγου και των προϋποθέσεων (συνδυασμός σπουδών και εμπειρίας) συμμετοχής από υποψήφια μέλη του. Όλα αυτά έδωσαν τη δυνατότητα ενεργοποίησης όλων των μελών του προς εδραίωση τον επιστημονικό χαρακτήρα και του κοινωνικού ρόλου του Συλλόγου και ανέπτυξαν ένα συλλογικό πνεύμα που αποτελεί ακόμα 'εστία' της κοινής μας δράσης.

Ο ΣΕΠΟΧ ως επιστημονικός φορέας που απαρτίζεται από μέλη που ενεργούν με διάφορους ρόλους (ακαδημαϊκοί, ερευνητές, δημόσιοι λειτουργοί, μελετητές, κλπ.) στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά στην έρευνα και στην ανάπτυξη πολιτικής και δράσεων για τις πόλεις, τον αγροτικό χώρο και τις ειδικές περιοχές (νησιά, ακτές, ορεινοί όγκοι, κλπ.) αναδεικνύοντας τη σημασία μιας διεπιστημονικής προσέγγισης στην πολεοδομία-χωροταξία.

Εύχομαι ο Σύλλογός μας να συνεχίσει να εμπλουτίζει τον επιστημονικό διάλογο για την ανάπτυξη του ελληνικού χώρου με νέες ιδέες και καινοτόμες πρωτοβουλίες.

Η περίοδος 1987 - 1989 / Ελένη Ξανάλατου-Δεργκάλιν

Γεννήθηκα την Οκτώβρη του 1934. Τελείωσα το Πολυτεχνείο το 1958. Η Διπλωματική μου ήταν στην Πολεοδομία και η διάλεξή μου για τα σπίτια και την οχυρωματική πολεοδομία τους. Το αντίστοιχο βιβλίο δημοσιεύτηκε το 1974. Από το 1958 έως το 1960 εργάστηκα στο γραφείο Δοξιάδη σε θέματα Πολεοδομίας. Από το 1960 έως και το 1976 εργάστηκα στο Πολεοδομικό Γραφείο Στοκχόλμης (Σουηδία) με βαθμό 1η Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος Γραφείου. Από το 1976 έως και το 1992 εργάστηκα στο ΥΠΕΘΟ και το ΥΠΕΧΩΔΕ στις Διευθύνσεις Χωροταξίας και Περιβάλλοντος. Στο ΥΠΕΘΟ έγραψα την Εισηγητική Έκθεση για τη Βουλή στο Νόμο 360 «περί χωροταξίας και περιβάλλοντος».

Ως Πρόεδρος του Συλλόγου Πολεοδόμων φρόντισα να ενταχθεί η ΥΔΡΑ στο ΥΠΠΟ, και να παγιωθεί η μορφή της όψης του λιμανιού της. Την εποχή εκείνη κινητοποιήσαμε το Σύλλογο με τακτικές συναντήσεις κυρίως με διαλέξεις και συζητήσεις για τα τρέχοντα χωροταξικά και πολεοδομικά θέματα. Παράλληλα εντάξαμε το Σύλλογο στους αντίστοιχους Συλλόγους της τότε ΕΟΚ.

Η περίοδος 1989 - 1991 / Αθανάσιος Αραβαντινός

Κατά την αρκετά «περιπετειώδη» περίοδο ως προς τις πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα με την συχνή εναλλαγή κυβερνήσεων άρα και υπουργών ΠΕΧΩΔΕ και άλλων αρμοδίων, ο ΣΕΠΟΧ γενικά δεν μπόρεσε να ξεπεράσει την «νηπιακή» κατάστασή του. Παρ' όλα αυτά υπήρξαν ορισμένες εξελίξεις στις δράσεις του και κάποια αποτελέσματα. Ένα από αυτά ήταν η ολοκλήρωση της διαδικασίας ένταξης του ΣΕΠΟΧ στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πολεοδόμων (ECTP), κάτι που είχε ήδη ξεκινήσει κατά την προηγούμενη περίοδο με πρόεδρο την Ελένη Δεργκάλιν. Έτσι άρχισε ο ΣΕΠΟΧ να συμμετέχει με μέλη του στις συνεδριάσεις των Βρυξελλών (θυμίζω τις μεταβάσεις του Γ. Ασημακόπουλου και άλλων με δικά τους έξοδα) και στις κριτικές επιτροπές των Ευρωπαϊκών Διαγωνισμών Πολεοδομίας του ECTP (μέλος της κριτικής επιτροπής ήταν ο γ. Τσεκούρας). Ας θυμίσουμε με την ευκαιρία την απονομή βραβείου στην πόλη της Καλαμάτας για το σχεδιασμό της πριν και μετά το σεισμό του 86 (Δήμαρχος Στ. Μπένος, μελετητής Γρ. Διαμαντόπουλος)

Ο ΣΕΠΟΧ την αυτή περίοδο οργάνωσε μια σειρά διαλέξεων επί επιστημονικών και άλλων επίκαιρων θεμάτων. Οι διαλέξεις αυτές στεγάστηκαν στην πλειοψηφία τους στο αμφιθέατρο του γραφείου Δοξιάδη (με φροντίδα του Παν. Ψωμόπουλου) και ορισμένες στο ΤΕΕ ή αλλού. Παράλληλα υπήρξαν και συμμετοχές του ΣΕΠΟΧ σε εκδηλώσεις τρίτων ιδιαίτερα για επαγγελματικά θέματα, η παρουσιάσεις προγραμμάτων ή μελετών. Ας θυμίσουμε ότι εκείνη την εποχή «έτρεχαν» οι μελέτες ΕΠΙΑ και ειδικότερα τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια πολυάριθμων πόλεων καθώς και οι Πολεοδομικές Μελέτες Επεκτάσεων και Αναθεωρήσεων με έμφαση στις επεκτάσεις περιοχών αυθαιρέτων. Ακόμα στο Δήμο της Αθήνας άρχισε το 1989 με τη συμβολή του Σπουδαστηρίου Πολεοδομικών Ερευνών του ΕΜΠ ο σχεδιασμός του Εμπορικού Τριγώνου και λίγο αργότερα ανατέθηκαν σε ιδιωτικά γραφεία οι μελέτες αναβάθμισης Μεταξουργείου και Ψυρρή. Παράλληλα στο ΥΠΕΧΩΔΕ εκτός των άλλων προωθήθηκε η σύμβαση για τις πρώτες γραμμές Metro. Τέλος συνεχίστηκαν οι εμπλοκές και οι συζητήσεις για προβληματικούς θεσμούς (ΓΟΚ 1985, διαλέξεις περί μεταφορές Σ.Δ κ.λ).

Ο ΣΕΠΟΧ προσπαθούσε με δυσκολίες να ενημερώνεται για τις σχετικές εξελίξεις και αποφάσεις και με μέλη του Δ.Σ. έκανε παρεμβάσεις. Ας μην ξεχνάμε όμως ότι ο Σύλλογος είχε τα προβλήματα του. Μεταξύ άλλων είχε εγκαταλείψει για οικονομικούς λόγους τη στέγη του της οδού Φωκίδος και δεν ήταν πάντα ευπρόσδεκτος ούτε στο ΤΕΕ (οι συνεδριάσεις του Δ.Σ γίνονταν στο γραφείο του Προέδρου). Παράλληλα εξακολουθούσαν να όχι οι ανπαραθέσεις τουλάχιστον οι προσπάθειες υποβάθμισης της υπόστασης του ΣΕΠΟΧ από τρίτους (π.χ. συλλόγους, υπηρεσίες αλλά και επαγγελματίες άλλων ειδικοτήτων). Το ότι ο ΣΕΠΟΧ άντεξε σε όλα αυτά ήταν και αυτό κάτι. Φυσικά θα μπορούσαν να είχαν γίνει πολύ περισσότερα.

Η περίοδος 1991 – 1992 / Μάνος Παπανικολάου

Στο σύντομο διάστημα που ήμουν Πρόεδρος του Σ.Ε.Π.Ο.Χ., συνέχισα τις προσπάθειές μου (που είχαν αρχίσει από τότε που ήμουν Γενικός Γραμματέας του) για την βελτιστοποίηση - προβολή της παρουσίας του Συλλόγου στον επιστημονικό και επαγγελματικό χώρο.

Δεν είμαι εγώ αυτός που πρέπει να κρίνω ατομικά το έργο μου, αλλά πιστεύω ότι οι προσπάθειες των Διοικητικών Συμβουλίων πριν και μετά την θητεία μου, δεν έδωσαν αυτά τα αποτελέσματα που θα μας ικανοποιούσαν ως Πολεοδόμους και Χωροτάκτες. Και αυτό σε συνάρτηση με το γεγονός ότι Σύλλογοι με «συγγενές» επιστημονικό και εργασιακό περιβάλλον θεωρούσαν (και θεωρούν ακόμη;) τον Σ.Ε.Π.Ο.Χ. ως περιπτώ αλλά και ανταγωνιστικό Σύλλογο. Εκτιμώ ότι στην παραπάνω εκτίμησή μου για την πορεία του Συλλόγου, έχει «συνεισφέρει» (αρνητικά) η διαχρονική πολεοδομική και χωροταξική νομοθεσία, που δεν επέτρεπε (και δεν επιτρέπει) να υπάρξει η ανάδειξη του έργου των Πολεοδόμων και Χωροτακτών.

Η περίοδος 1992– 1993 / Γιάννης Ασημακόπουλος

Η ενεργή συμμετοχή μου στα κοινά επιστημονικά και επαγγελματικά δρώμενα του κλάδου μας ξεκίνησε το 1974, με την εγγραφή μου στις FIHUAT και ISOCARP (Διεθνής Ένωση Πολεοδόμων και Χωροτακτών) και κυρίως όταν ορίστηκα το 1977 Γενικός Γραμματέας του ελληνικού τμήματος της τελευταίας, με Πρόεδρο τον Θανάση Αραβαντινό (συνιδρυτή της ISOCARP - 1965).

Κατά την θητεία μου ως προέδρου του ΣΕΠΟΧ (Ιούνιος 1991-1992), η δραστηριότητα του συλλόγου (μεταξύ άλλων) συνίσταται:

- Στην διοργάνωση παρουσιάσεων-ημερίδων, με θεματολογία την επικαιρότητα του χωροταξικού-πολεοδομικού προβληματισμού (παρουσίαση των ελληνικών βραβείων στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού διαγωνισμού, παρουσίαση από την Δ/ντρια ΥΠΕΘΟ και συνάδελφο Αλεξάνδρα Βλάχου των τρέχοντων αναπτυξιακών προγραμμάτων ΕΟΚ: Interrreg, ΜΟΠ, ΠΕΠ, Envireg, παρουσίαση από τον Κοινοτικό αρμόδιο και συνάδελφο Μάριο Καμχή του προγράμματος 'Ευρώπη 2000', παρουσίαση στους τελειόφοιτους του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας του ρόλου και των δραστηριοτήτων του ΣΕΠΟΧ στο εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, παρουσίαση από τον Δήμο Αθηναίων των πολεοδομικών σχεδίων και προγραμμάτων του Δήμου, με συνδιοργάνωση του ΣΕΠΟΧ κλπ.)
- Στην ενεργή συμμετοχή του ΣΕΠΟΧ στα ευρωπαϊκά δρώμενα, στο πλαίσιο του ECTP, με την εκλογή ως Αντιπροέδρου του ECTP επί 2 συνεχείς διετίες (1991-1994) του προέδρου και εκπροσώπου (από το 1989) του ΣΕΠΟΧ και μετέπειτα με την εκλογή του ως προέδρου του ECTP (1995)
- Στην δημιουργία επιτροπών συνεργασίας με αρμόδιους φορείς (ΥΠΕΧΩΔΕ, ΤΕΕ), με στόχο την προώθηση των επαγγελματικών και επιστημονικών συμφερόντων των μελών του ΣΕΠΟΧ και στο πλαίσιο της σχετικής οδηγίας ΕΟΚ 48/89
- Στην διαμόρφωση προτάσεων προσαρμογής του Καταστατικού του ΣΕΠΟΧ στις νέες εξελίξεις και προοπτικές του κλάδου (με σημαντικότερη συμμετοχή της Δρ. Γεωργίας Γιαννακούρου, δικηγόρου και μέλους του ΣΕΠΟΧ) με άξονες την διεύρυνση της δυνατότητας συμμετοχής νέων μελών, τον περισσότερο 'επαγγελματικό χαρακτήρα' του συλλόγου, οικονομικές ρυθμίσεις, επικαιροποίηση και μηχανογράφηση του Μητρώου των μελών κ.ά.
- Στην καθιέρωση τακτής ενημέρωσης των δραστηριοτήτων του συλλόγου μέσω πληροφοριακών δελτίων ('Newsletters')

Ως συνιδρυτικό μέλος του ΣΕΠΟΧ (1981), επανειλημμένα μέλος του Δ.Σ. (1989-'91 και '95-'97), εκπρόσωπος του ΣΕΠΟΧ στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πολεοδόμων (ECTP) και εκλεγμένο μέλος-Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. του ECTP ('91-'94) και τελικά Πρόεδρός του το 1995, προσπάθησα -από κοινού με τον Θανάση Αραβαντινό και τον Θύμιο Παπαγιάννη- να κάνω αισθητή τη παρουσία του ΣΕΠΟΧ και της Ελλάδας στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Πράγμα που (κατά τη γνώμη μου) επετεύχθη απόλυτα, με αποκορύφωμα το υπέροχο (καθ'ομολογίαν όλων των ευρωπαίων συναδέλφων) συνέδριο του Νοεμβρίου 1995 στο Ζάππειο Μέγαρο, όπου αποφασίστηκε ομόφωνα και ετέθησαν οι βάσεις για την αναθεώρηση της «Χάρτας των Αθηνών». Καθοριστική στην πιο πάνω επιτυχία υπήρξε η συμβολή του Θύμιου Παπαγιάννη (τότε Προέδρου) και των μελών του ΣΕΠΟΧ (κυρίως στο οργανωτικό επίπεδο), του ΥΠΕΧΩΔΕ, του Δήμου Αθηναίων, καθώς και της συναδέλφου Μαρίας Σαββαΐδου-Πολύζου, τότε Δ/ντριας του γραφείου ΕΟΚ των Αθηνών.

Παράλληλα, ως Πρόεδρος του ECTP, σε συνεργασία με τον τότε Δ/ντή της Γεν. Δ/σης XVI της ΕΟΚ (Περιφερειακή Ανάπτυξη-Χωροταξία) κ. Μάριο Καμχή, εμπνευστή και αρωγό της καθιέρωσης των Ευρωπαϊκών Βραβείων Πολεοδομίας - Χωροταξίας, είχα την χαρά και την τιμή να απονεύσω (Μάρτιο του 1995) στον τότε Δήμαρχο της Καλαμάτας κ. Μπένο και στον συνάδελφο μελετητή Γρ. Διαμαντόπουλο, ένα από τα πρώτα ειδικά βραβεία του νέου θεσμού, για τον πολεοδομικό σχεδιασμό της πόλης μετά το σεισμό του 1986.

Πιστεύω επίσης ότι, παρά τις έντονες πιέσεις των ευρωπαίων συναδέλφων για την αλλαγή του τίτλου, στο πλαίσιο της αναθεώρησης της «Χάρτας των Αθηνών», η παρουσία του ΣΕΠΟΧ και των προτάσεων της σχετικής επιστημονικής επιτροπής του, καθώς και του Έλληνα Προέδρου του ECTP, συνέβαλαν αποφασιστικά στη καθιέρωση του τίτλου της αναθεώρησης της Χάρτας, με αναφορά στην Αθήνα. Σχετικά «φτωχή» επιτυχία, αφού τελικά η νέα Χάρτα εγκρίθηκε στο πανηγυρικό συνέδριο της Λισσαβόνας (1997), λόγω αδυναμίας οργάνωσής του στην Αθήνα, για διάφορους λόγους.

Στο πλαίσιο του ECTP, σημαντική υπήρξε η συμμετοχή μου ως εκπροσώπου του ΣΕΠΟΧ και Προέδρου του Συμβουλίου στη διαμόρφωση του Κανονισμού του ECTP (Κώδικα λειτουργίας και δεοντολογίας), σχετικά με την αναγνώριση, καθιέρωση και κατοχύρωση (επαγγελματική και επιστημονική) του γνωσιολογικού περιεχομένου σπουδών και του ρόλου του Πολεοδόμου - Χωροτάκτη στο πλαίσιο της σχετικής Οδηγίας ΕΟΚ 48/89 – τομέα, που μόνο η «επίσημη» Ελλάδα έδειξε αδράνεια, κυρίως στο επίπεδο των ισοτιμιών των ελληνικών διπλωμάτων πολεοδομίας – χωροταξίας, στο ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σχετικά με το παρόν και κυρίως το μέλλον του ΣΕΠΟΧ και της πολεοδομίας-χωροταξίας στην Ελλάδα, η υπερτριακονταετής 'μάχιμη' εμπειρία μου, με οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ταχύτητα των εξελίξεων, η πολυπλοκότητα των κοινωνικο-οικονομικών φαινομένων, η κινητικότητα και η έκταση νέων δεδομένων, ιδεών και τεχνολογιών, που επεμβαίνουν καθοριστικά στην εξέλιξη του κλάδου μας, απαιτούν εκ μέρους μας σοβαρότερες μεθοδολογικές προσεγγίσεις, αυξημένο βαθμό συμμετοχής, δέσμευσης, ικανοτήτων ή ακόμη και ρίσκων, αν θέλουμε να είμαστε ενεργά στο 'παιχνίδι' και να μην ακολουθούμε παθητικά τις όποιες αρνητικές εξελίξεις πιθανόν μας επιφυλάσσουν οι πολιτικές ηγεσίες και τα παρεμφερή συντεχνιακά μικροσυμφέροντα.

Σ' αυτό το πλαίσιο πρέπει να θέσουμε άμεσα το ερώτημα: η σημερινή δομή και πρακτικές λειτουργίας του ΣΕΠΟΧ και των μελών του, μας επιτρέπουν να είμαστε παρόντες και πιο αποτελεσματικοί στην διαμόρφωση και στις εξελίξεις του πολεοδομικού-χωροταξικού γίνεσθαι στην χώρα μας; Αν όχι (και πολύ φοβάμαι πως όχι), ας προσπαθήσουμε να προσαρμοσθούμε επαγγελματικά πρώτα εμείς (και κυρίως οι νεότεροι συνάδελφοι), για να μπορέσουμε κάποτε να επιτύχουμε την εξοικείωση και την προσαρμογή μιας κοινωνικοπολιτικής 'κρίσιμης μάζας' στην σκοπιμότητα και στην σημαντικότητα της πολεοδομίας-χωροταξίας για την εξυπηρέτηση του συμφέροντος του κάθε Έλληνα πολίτη.

Η περίοδος 1993-1999 / Θύμιος Παπαγιάννης

Πρέπει να κοιπάμε εμπρός. Κι όταν χρειαστεί να κοιπάσουμε πίσω, ο μόνος θεμιτός λόγος είναι για να εκτιμήσουμε τί δεν έχουμε πετύχει ακόμα κι έτσι να χαράξουμε την πορεία για το μέλλον.

Με αυτή την οπτική γωνία, η περίοδος του ΣΕΠΟΧ 1993-1999 χαρακτηρίζεται από τον προσδιορισμό φιλόδοξων στόχων για την πολεοδομία και τη χωροταξία.

Στο ευρωπαϊκό επίπεδο, στόχος πρωταρχικός υπήρξε η αναγνώριση του καθοριστικού ρόλου του πολεοδόμου και χωροτάκτη στη διαμόρφωση και διαχείριση του χώρου. Για το σκοπό αυτό ο ΣΕΠΟΧ παρακίνησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πολεοδόμων να προχωρήσει στην αναβίωση της Χάρτας των Αθηνών. Κατόπιν, πρωτοστάτησε στη διαδικασία της πρώτης αναθεώρησης της Χάρτας, η οποία εγκρίθηκε σε διεθνή διάσκεψη στην Αθήνα το Νοέμβριο του 1995 (Ο Θύμιος Παπαγιάννης μετείχε στην πενταμελή ομάδα που κατάρτισε τη δεύτερη αναθεώρηση, που εγκρίθηκε στη Λισσαβόνα το Νοέμβριο του 2003). Παράλληλα, με δραστήρια συμμετοχή στο ΕΣΠ, προώθησε τις κύριες θέσεις του Συλλόγου στο διεθνή χώρο.

Στο εθνικό επίπεδο, κύριο στόχο αποτέλεσε η σύζευξη χωροταξίας και περιβάλλοντος. Αυτό επιχειρήθηκε με πολλούς τρόπους, όπως με συνεργασία με τις οικολογικές οργανώσεις, την οργάνωση εκδηλώσεων για την κοινή αντιμετώπιση του περιβάλλοντος και της χωροταξίας, την έκδοση σημαντικού βιβλίου για την κατάσταση του περιβάλλοντος στην Ελλάδα μαζί με άλλες δύο οργανώσεις (Κίνηση Πολιτών, ΣΕΠΟΧ, WWF Ελλάς (1996), *Το περιβάλλον στην Ελλάδα, 1991-1996*, Ίδρυμα Μποδοσάκη, Αθήνα) την ανάληψη δράσης για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Αντίστοιχοι υπήρξαν οι στόχοι του ΣΕΠΟΧ στο πολεοδομικό επίπεδο. Παράλληλα με τη δραστήρια συμμετοχή στο πολεοδομικό γίγνεσθαι, ανέλαβε θαρραλέες δράσεις με ευρείες συμμαχίες για τη διαφύλαξη των αστικών και περιαστικών ελεύθερων χώρων, για τη βελτίωση των συνθηκών περιβάλλοντος και για την εξασφάλιση ικανοποιητικής ποιότητας ζωής στα αστικά κέντρα. Χαρακτηριστικές υπήρξαν οι προσπάθειές του για την προστασία των χώρων για τους πεζοδρόμους (πεζοδρόμια, πλατείες, πεζόδρομοι).

Στο επιστημονικό επίπεδο, ο ΣΕΠΟΧ κατά την περίοδο αυτή καθιέρωσε το θεσμό των συναντήσεων εργασίας, με επιλεγμένους εισηγητές και δραστήρια συμμετοχή, στις οποίες διαμορφώνονταν οι θέσεις του Συλλόγου για επίκαιρα και γενικότερα θέματα.

Στον επαγγελματικό τομέα, ο ΣΕΠΟΧ προσπάθησε να κατοχυρώσει τη θέση του πολεοδόμου και του χωροτάκτη με άμεσους και έμμεσους τρόπους. Προώθησε έτσι τη συμμετοχή του Συλλόγου στα επίσημα όργανα χάραξης πολιτικής για τη διαχείριση του χώρου. Καλλιέργησε στον τομέα αυτό τη συνεργασία με τους άλλους φορείς των τεχνικών, όπως το Τεχνικό Επιμελητήριο και τους Συλλόγους Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών. Προσπάθησε να αποκτήσει ο κλάδος αναγνώριση από τα ΜΜΕ και ευρύτερα από την ελληνική κοινωνία.

Στόχος επίσης υπήρξε η εσωτερική ενδυνάμωση του ΣΕΠΟΧ, με στενότερη επικοινωνία των μελών του μέσα από τις επιστημονικές και κοινωνικές εκδηλώσεις στο φιλόξενο χώρο του Πανοράματος, στην οδό Σούτσου, και τη συχνή κυκλοφορία των *Νέων του ΣΕΠΟΧ*. Το διάστημα αυτό το Διοικητικό Συμβούλιο εργάστηκε παραγωγικά, παρ' όλο που στην τελική φάση παρατηρήθηκε μια σχετική κόπωση, καθιστώντας αναγκαία την ανανέωση³ (Το Διοικητικό Συμβούλιο είχε σε όλο αυτό το διάστημα τη γραμματειακή και οικονομική στήριξη του γραφείου Παπαγιάννη)

Επιτεύχθηκαν άραγε όλοι αυτοί οι στόχοι; Το γεγονός ότι παραμένουν ακόμα επίκαιροι αποτελεί αρνητική απάντηση. Αποδείχθηκε όμως -και θεμελιώθηκε η αίσθησή- ότι τέτοιοι φιλόδοξοι στόχοι είναι εφικτοί, φτάνει να υπάρχει θέληση, σύμπνοια μέσα στην οργάνωση και συνάδελφοι διατεθειμένοι να αφιερώσουν χρόνο και κόπο για το καλό του τόπου.

Η περίοδος 1999-2001 / Κωστής Γκάρτζος

Ξεκίνησα τη θητεία μου ως πρόεδρος του Συλλόγου Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών, κατά την περίοδο 1999 - 2000 βάζοντας ως στόχο τη δημιουργία συνθηκών συνεννόησης και συλλογικότητας ανάμεσα σε όλους εμάς τους αυτοαποκαλούμενους πολεοδόμους και χωροτάκτες: τους ελεύθερους επαγγελματίες, τους δημοσίους υπαλλήλους και τους πανεπιστημιακούς. Στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις. Όταν προκηρύχθηκαν οι πρώτες μελέτες χώρου στη δεκαετία του '60 σπουδές πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης δεν υπήρχαν, οι μελέτες ανατέθηκαν σε αρχιτέκτονες, που, λόγω της συνθετικής φύσης της δουλειάς τους, οργάνωσαν τις απαραίτητες διεπιστημονικές εισροές και άρχισαν να

παράγουν μεθοδολογία και εμπειρία. Όσοι επέλεξαν να κάνουν τη διαδικασία αυτή επάγγελμα αγωνίστηκαν να συνδυάσουν τη δημιουργική τους φαντασία, με την αντικειμενική πληροφόρηση, τόσο εκ των κάτω (τοπικές συνθήκες, αυτοδιοίκηση), όσο και εκ των άνω (ανάλυση, επιστημονικές εισροές), να περάσουν μηνύματα στους χρήστες και να συνεργαστούν με τους δημοσίους υπαλλήλους που διέπουν τη θεσμοθέτηση, μέσα από διαδικασίες άλλοτε γόνιμες και άλλοτε ψυχοφθόρες. Αυτοί διαμόρφωσαν σιγά-σιγά την κατηγορία των ελεύθερων επαγγελματιών - μελετητών. Δυστυχώς στην κατηγορία αυτή παρεισέφρησαν αργότερα, με αφετηρία την ΕΠΑ του Τρίτη, εκατοντάδες άσχετοι, προερχόμενοι από διάφορους κλάδους.

Στην περίοδο της μεταπολίτευσης έγινε ουσιαστικός διάλογος και ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των μελετητών στα τραπέζια των συλλογικών τους οργάνων, διάλογος που φώτισε τις διαστάσεις της ουσιαστικής αυτοδιοίκησης του χώρου, επηρέασε την πολιτική, παρήγαγε τομές στη νομοθεσία και αφύπνισε και ενέπνευσε την αρτηριοσκληρωμένη μέχρι τότε διοίκηση.

Παράλληλα άρχισε να διαμορφώνεται μια νέα κατηγορία, οι πανεπιστημιακοί. Αυτοί αποτελούνταν από ανθρώπους που σπούδασαν στο εξωτερικό - μεταπτυχιακά ή απ'ευθείας - και έβαλαν στόχο να ξεκινήσουν τη διαχείριση του χώρου στην Ελλάδα από το μηδέν, ακαδημαϊκά, εκ των άνω. Καθώς το ενδιαφέρον της πολιτικής έπεφτε και επανερχόταν η γραφειοκρατία, οι πανεπιστημιακοί εγκλωπώθηκαν τη διοίκηση και διαμόρφωσαν μαζί της και με τους νομικούς ένα τριώνυμο παραγωγής αποσπασματικών διατριβών και θεσμικού πλαισίου, χωρισμένων από το γίνεσθαι και τις κοινωνικές πραγματικότητες του χώρου, στεγνών από όραμα, τις οποίες ονόμασαν πολεοδομία - χωροταξία. Αγνόησαν την ανάγκη της υποταγής των αναλύσεων στην υπηρεσία ενός συστήματος στόχων κοινά συμφωνημένων, της συλλογικότητας και της αξιοποίησης της συσσωρευμένης μέχρι τότε εμπειρίας. Στους διεκδικητές συμμετοχής στη διαχείριση του χώρου προστέθηκαν οικονομολόγοι, περιβαλλοντολόγοι, τοπογράφοι, συγκοινωνιολόγοι, γεωλόγοι, απαιτώντας ο καθένας αυτόνομη διαχείριση του κλάδου του, χωρίς συντονισμό.

Υπό τις συνθήκες αυτές το κενό συνεννόησης μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών «πολεοδόμων - χωροτακτών» μεγάλωσε αγεφύρωτα και ο αρχικός μου στόχος ως πρόεδρος γρήγορα αποδείχθηκε ανέφικτος. Είχα να κάνω με ένα ετερόκλητο συμβούλιο, σχεδόν εχθρικό, από το οποίο έλειπαν εντελώς οι μελετητές και το οποίο αναλωνόταν σε αποσπασματικά δευτερεύοντα ζητήματα, αρνούμενο οποιοδήποτε ουσιαστικό και σφαιρικό προβληματισμό. Έτσι περιορίστηκα σε τυπικές διεκπεραιώσεις και εκπροσωπήσεις και στο τέλος της θητείας μου δεν ξανάβαλα υποψηφιότητα. Συνέχισα και συνεχίζω να ασχολούμαι με μελέτες και διαδικασίες χωροταξίας, ανάπτυξης και οργανωμένης δόμησης σε επίπεδο δήμων, όταν αισθάνομαι ότι υπάρχει δυνατότητα ουσιαστικής συνεργασίας με περιφερειακές υπηρεσίες, νομαρχιακούς οργανισμούς, δήμους, δημοτικά διαμερίσματα και πολίτες.

Τελευταία έχει ζωντανέψει στο ΣΕΠΟΧ η Επιτροπή Ελευθέρων Επαγγελματιών, στην οποία μετέχω. Η αφύπνισή της οφείλεται στο πλήρες αδιέξοδο όπου έχει οδηγήσει τον κλάδο μας η κακή πολιτική εκ μέρους του κράτους και ο ατομισμός (ή έλλειψη συλλογικότητας) εκ μέρους των «πολεοδόμων - χωροτακτών». Η αφύπνιση αυτή αφήνει ίσως να διαφαίνεται κάποια ελπίδα.

Η περίοδος 2001 - 2005 / Μάρθα Χουσιανάκου

Από τη δική μου οπτική γωνία, η περίοδος 2001-2005 ήταν ένα τέλος εποχής, ευτυχισμένης εποχής θα έλεγα, και αρχή μιας νέας που είναι σε εξέλιξη και μας κρατάει σε εγρήγορση αλλά και αγωνία.

Το τέλος εποχής συνδέεται με το τέλος μιας περιόδου θεσμικών τομών μικρών ή μεγάλων που μας βάζανε στα καθημερινά πράγματα, εφαρμογών που δοκιμάζανε τις θεωρήσεις μας, τις πρακτικές μας αλλά και την ετοιμότητά μας ως επιστημονικός και επαγγελματικός κλάδος να συνυπάρξουμε «ισόρροπα» στη διαρκή κοινωνική διαδικασία σ' όλα τα επίπεδα, γεγονός «κλειδί» στο σκοτεινό αυτό πεδίο του επιστήμονα / επαγγελματία του «χώρου».

Η αρχή της νέας εποχής συνδέεται όλο και περισσότερο με την υπερπήδηση των συνόρων μας, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ισχυρές αμυντικές αντοχές της στο σχεδιασμό του χώρου και ως εκ τούτου τις νέες για μας δυνατότητες αλληλεγγύης. Συνδέεται με την εποχή των νέων τεχνολογιών και του Internet, τη δικτύωση και την παγκοσμιοποίηση. Συνδέεται με την πολυθεματικότητα και την πολυπαραμετρικότητα ακόμα και στην καθημερινότητά μας. Συνδέεται με νέους ανταγωνισμούς ιδεών και επαγγελματιών σε μια κοινωνία που δυσκολεύεται και κερδοσκοπεί ταυτόχρονα.

Έτσι τις δύο περιόδους της θητείας μου ως Προέδρου του Δ.Σ. του ΣΕΠΟΧ, τιμή στην οποία προσπάθησα να ανταποκριθώ μ' όλες μου τις δυνάμεις, το Δ.Σ. και εγώ εκμεταλλευόμενοι τη δύναμη του παρελθόντος και τη βοήθεια των ενεργών δυνάμεων του συλλόγου:

- Οργανώσαμε περαιτέρω την παρουσίαση και λειτουργία του συλλόγου (στέγη, ιστοσελίδα, έκδοση περιοδικού κλπ.).
- Επιμείναμε με πολλές θυσίες και πολλή βοήθεια από μέλη μας στη διεθνή και ευρωπαϊκή παρουσία του ΣΕΠΟΧ (ECTP, ISOCARP, συναντήσεις κλπ.).
- Επιμείναμε και καθιερώσαμε μια αναγνωρισμένη θέση στο ΤΕΕ ως ΣΕΠΟΧ.
- Συνεργαστήκαμε διαρκώς και ενίοτε επιτυχώς με το ΥΠΕΧΩΔΕ, την Αυτοδιοίκηση και τις Περιφέρειες για την προώθηση του χωροταξικού σχεδιασμού (Γενικό και Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού) και της νέας γενιάς σχεδίων ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ και προωθήσαμε προδιαγραφές, αμοιβές και θέσεις για την κατοχύρωση της απαραίτητης ποιότητας στον κρίσιμο αυτό επιστημονικό τομέα και την εφαρμογή της επιταγής για βιώσιμη ανάπτυξη σ' αυτό.
- Τολμήσαμε να θέσουμε σε συζήτηση την επιτακτική ανάγκη πιστοποίησης του πεδίου μας σε συνεργασία με το ECTP με οπτική το μέλλον αλλά σε συνέργια με ένα παρελθόν που μας τιμά.
- Ανοίξαμε το πεδίο σε νέα θέματα και νέες συνεργασίες (Ημερίδες για Αστικές Αναπλάσεις, Τοπίο, Ιστορικές Πόλεις).

Όπως σε κάθε προσπάθεια, επιτύχαμε και απετύχαμε διάφορα. Αυτό που θεωρώ ότι αξίζει να συγκρατήσουμε είναι ότι είμαστε σε μια περίοδο που χρειάζονται πολλά. Πολλά θέματα είναι ανοιχτά, οι προθέσεις της πολιτείας αβέβαιες και ο τομέας μας «συνήθης ύποπτος».

Χρειάζεται μια νέα περίοδος κινητοποίησής μας που στηριζόμενοι σε πολλαπλές πτυχές και συμμαχίες θα δείχνουμε διαρκώς τη σημασία του χώρου μας για το «δημόσιο όφελος», ελπίζοντας ότι είναι πάντα καιρός για επιτυχείς συνθέσεις.